

RUCE

Číslo 7

Květen 2004

Vážení čtenáři,

*od vydání posledního zpravodaje č. 6 v dubnu 2002 se mnoho změnilo. Vytvořením webových stránek sdružení RUDOLFINEA přestal být zpravodaj RUCE jediným informačním zdrojem pro členskou základnu, odbornou veřejnost a další zájemce. Všechna čísla (i nedokončené a nevydané číslo 6 z června roku 2000) byla umístěna na webové stránky. Stručné aktuální informace najdete v oddíle Aktuality, kde by měl probíhat informační servis pro umělecké řemeslníky, samozřejmě nejen pro členy sdružení. Namítnete, proč by tedy měl dále existovat zpravodaj? Jeho články a rubriky by měly podrobněji informovat o všem důležitém dění ve sdružení RUDOLFINEA. I nadále byste se měli ve zpravodaji setkávat s odbornými články z různých oblastí uměleckých řemesel. Text by měly oživit většinou barevné obrázky. Rádi bychom uveřejnili i vaše příspěvky z teorie i praxe uměleckých řemesel, problematiky konzervace a restaurování. Odborných časopisů je jako šafránu, některé velmi kvalitní zanikly, jiné se pro velký finanční náklad, malý odbyt a zájem udržely jen krátkou dobu, některé sklouzly do pouhé komerce. Víme, že všichni nemohou mít internet a e-mailovou adresu, nebo nevlastní ani počítač. Ti mohou své příspěvky posílat na sídlo sdružení uvedené na první straně webových stránek. Pro tisk bude určena černobílá verze zpravodaje, aby je bylo možné bez větších nákladů vytisknout. Nejlepší však bude posílat své příspěvky (i s případnými obrázky) na e-mailovou adresu redaktora zpravodaje: **vlk@muzeum-roztoky.cz**.*

Číslo, které jste právě otevřeli, je věnováno dokončení přípravy mistrovských zkoušek, grémiu mistrů-zkušebních komisařů a slavnostnímu předání mistrovských listů v říjnu minulého roku.

PhDr. Miloslav Vlk, viceprezident sdružení RUDOLFINEA

K POCTĚ MISTRŮ UMĚLECKÝCH ŘEMESEL

8. říjen minulého roku bude v kronice sdružení pro umělecká řemesla RUDOLFINEA jistě zapsán, když ne zlatým, tedy alespoň velkým písmem. Po čtrnácti letech byl znovu udělen titul „mistr uměleckého řemesla“ jedenácti uměleckým řemeslníkům, kteří úspěšně vykonali mistrovskou zkoušku a obdrželi také certifikát platný v zemích EU. Slavnost se konala v sídle Hospodářské komory ČR v Praze-Vysočanech.

Předsednický stůl slavnosti

Grémium zkušebních komisařů a lektorů „Mistrovské školy uměleckých řemesel“

Při této příležitosti byla před vlastním slavnostním aktem svoláno k pracovnímu setkání grémium zkušebních komisařů a lektorů „Mistrovské školy uměleckých řemesel“. Jednalo o současném stavu a rozvoji vzdělávání uměleckých řemeslníků i současné problematice uměleckých řemesel. Bohatý program zahájil nejprve prezident sdružení RUDOLFINEA p. Robert Ritschel, který poděkoval všem za práci na „mistrovské škole“. Vyslovil přání, aby se grémium stalo poradním orgánem prezidia a řešilo zásadní otázky, týkající se dalšího vzdělávání uměleckých řemeslníků. Přednesl návrh, aby tříčlenná komise složená ze zkušebních komisařů, dvou mistrů v příslušné specializaci a historika umění, zadávala ve

třetím ročníku mistrovské školy mistrovskou práci. O podmínkách mistrovské práce se pak rozvinula diskuse. P. Ritschel navrhl, aby komise zadala stejný typ práce, např. truhlářům cechovní truhlu či klenotnici, aby měli všichni stejné podmínky a bylo možné práci srovnat s ostatními uchazeči o titul mistra. Supervizor mistrovských zkoušek Dr. Ludvík Losos naproti tomu uvedl, že adept na nejvyšší titul musí prokázat kromě perfektního řemesla i smysl pro invenci, fantazii a kreativitu, což by při jednotném zadání nebylo možné. Upozornil však na to, že takovýto přístup je možné uplatnit jen u nových děl, zatímco při restaurování starých uměleckořemeslných prací je naopak žádoucí potlačit osobní invenci a striktně zachovávat použité původní postupy a technologie. Mistr uměleckých řemesel, umělecký truhlář Felix Břecka pohovořil o postavení uměleckého řemesla v posledních padesáti letech. Konstatoval, že v bývalých organizacích Ústředí uměleckých řemesel a Štuko se udržely dokonalé technologie řemesel a tak je možné pokračovat v jejich používání i v budoucnosti. PhDr. Jan Mohr, lektor mistrovské školy, historik umění Severočeského muzea v Liberci, vyjádřil svůj názor na problematiku restaurování v uměleckém řemesle. Otevřel další diskusi tvrzením, že až 70 procent sbírek v muzeích je poškozeno restaurováním, že by bylo žádoucí podle Benátské charty předměty pouze zakonzervovat ve stavu, v jakém se dochovaly. Umělecký kovář p. Karel Bureš řekl, že je to dlouhotrvající a mnohokrát diskutovaný problém. V poslední době však závisí, podle jeho názoru, výsledná podoba díla na zákazníkovi nebo investorovi. V případě, že nejde o kulturní památku, je jeho názor určující. Diskuse vedla k závěru, že komise ponechá adeptovi na mistrovský titul volnou ruku při volbě mistrovské práce, ale posoudí vhodnost typu práce a potřebný rozsah a náročnost technologií a technik, které budou při práci používány.

Ve svém vystoupení se viceprezident sdružení RUDOLFINEA, historik umění PhDr. Miloslav Vlk věnoval dvěma problémům dalšího vzdělávání uměleckých řemeslníků: zlepšení výuky „mistrovské školy“ a situaci na poli odborné literatury. Po nabytých zkušenostech z dosavadních

běhů „mistrovské školy“ je třeba věnovat (a to i v teoretické výuce) větší pozornost poznávání samotných objektů, na nichž by byla aplikovány teoretické poznatky. Výuka by měla nyní probíhat v uzavřených celcích, s návazností exkurzí v expozicích, příp. depozitářích pražských muzeí. Část výuky by měla probíhat v ateliérech jednotlivých mistrů-lektorů s praktickými ukázkami. Třetí ročník by se věnoval praktické práci, zejména na mistrovském díle. Zkvalitnění „mistrovské školy“ se promítne také do náročnějšího organizačního zajištění a výše školného. Dále upozornil, že do budoucna se chce RUDOLFINEA (a to nejen pro mistrovskou školu) zaměřit na zdokonalení některých oblastí odborné průpravy a vzdělávání, jakými jsou kreslení, modelování, možná i odborná jazyková příprava, ale především praktické semináře, tzv. workshopy, spojené s praktickým předváděním, které by přispěly k řešení některých problémů, např. v oblasti konzervování a restaurování uměleckořemeslných prací.

Druhou část svého vystoupení věnoval dr. Vlk současnému stavu odborné literatury v oblasti uměleckých řemesel. Konstatoval, že současný stav je neuspokojivý, a souvisí s dlouhodobým přehlížením uměleckých řemesel veřejností, ale i odborníky-historiky umění. Větší pozornost byla věnována uměleckým řemeslům na poli obchodu se starožitnostmi, kde však převažuje komerční zájem. Z hlediska specializací oborů umělecká řemesla je dosavadní literatura naprosto nevyvážená a v některých oborech neexistuje vůbec. V historických přehledech jsou zastoupeny především lukrativní obory, které byly tradičně v zorném poli sběratelského zájmu (sklo, zlatnictví, keramika, nábytek aj.). Naproti tomu jiné obory (např. pozlacovačství, štukatérství, pasířství apod.) jsou mapovány jen nedostatečně. Bohatě vypravené obrazové publikace jsou určeny většinou široké veřejnosti, sběratelům a obchodníkům se starožitnostmi. Ve většině literatury, přebírané z ciziny, jde většinou o literaturu komerční, navíc překládanou lidmi bez odborných znalostí (nehledě na jazykovou kulturu překladu). Řada kvalitních odborných časopisů zanikla. Některé ze seriálů z těchto časopisů by bylo možné využít jako studijní materiál (např. seriál o dějinách uměleckého řemesla v zaniklém časopise Starožitnosti a užité umění nebo seriál Proměny nábytku z již neexistujícího časopisu Image interiér, ostatně zamýšlené jako možný učební text). Další možností by bylo využití staré, vzácné, ale dosud v mnohém platné literatury pro umělecké řemeslníky z konce 19. a počátku 20. století, tedy z doby, kdy byly tradiční techniky a postupy ještě živé a kdy fungovalo odborné školství v této oblasti. Dr. Vlk v této souvislosti upozornil na potřebu vytvořit databanku literatury z oblasti uměleckých řemesel, která by sloužila nejen studentům „Mistrovské školy uměleckých řemesel“, členům sdružení, ale i dalším zájemcům, především z okruhu uměleckých řemeslníků. Upozornil dále na vznik nové edice Řemesla-tradice-technika, kterou začalo vydávat nakladatelství GRADA, která by měla postupně zahrnout všechna řemesla. Dosud vyšly knížky o sklářství, drátenictví, a kovářství připravuje se knihařství. Na dalších se budou podílet i členové našeho sdružení. Hlavním přínosem edice je snaha uchopit jednotlivé obory komplexně, od materiálu a surovin, jejich skladby, technologie a technik, k druhům výrobků a jejich zpracování v minulosti a současnosti, až po přehled výrobců. V tomto smyslu bude edice velmi blízká cílům „mistrovské školy“.

Závěrem svého vystoupení se dr. Vlk obrátil jménem prezidia sdružení na lektory a mistry uměleckého řemesla k zahájení spolupráce na zlepšení nynějšího neuspokojivého stavu v oblasti dalšího vzdělávání uměleckých řemeslníků, ale i širší veřejnosti. Připomněl, že RUDOLFINEA hodlá probudit širší zájem o umělecká řemesla také projektem „Encyklopedie uměleckých řemesel“ ve spolupráci především se zkušenými mistry uměleckých řemesel. Profesně je však ještě závažnější tvorba skript pro vyšší odborné školy, konkrétně pro vyšší odbornou školu restaurování uměleckých řemesel v Turnově a pro naši „Mistrovskou školu uměleckých řemesel“. Jejich cílem by bylo zvýšit znalosti a dovednosti uměleckých řemeslníků. Obrátil se také k účastníkům grémia se žádostí ke spolupráci na otázkách k mistrovským zkouškám a

vyjádření ke Kodexu uměleckého řemeslníka a restaurátora v oborech uměleckořemeslné práce, který byl přítomným mistrům uměleckého řemesla rozdán.

Jako host grémia vystoupila pak paní Věra Machátová z Odborového svazu pracovníků kultury, která se věnuje ve spolupráci s ministerstvem práce a sociálních věcí přípravě profesních katalogů uměleckořemeslných oborů. Zmínila se o tisíci řemesel. Při tvorbě katalogů se snaží vysvětlovat rozdíly mezi běžným a uměleckým řemeslem. Pohovořila o tvorbě tzv. typových pozic, tedy všech ukazatelů, charakteristik a podmínek určité profese. Vyzvala přítomné, aby jí pomohli s doplňováním odpovědí na otázky k jednotlivým řemeslům. Ve stručné připomínce upozornil viceprezident sdružení RUDOLFINEA, JUDr. František Jaroš na snahu současného prezidia prosadit do novely živnostenského zákona změny týkající se uměleckých řemesel. Umělecké řemeslo by nemělo být nadále volnou, ale vázanou živností, stejně jako restaurování sbírkových předmětů v muzeích a galeriích. Prezídium navrhuje, aby bylo restaurování uměleckořemeslných prací, které jsou kulturními památkami, koncesovanou živností. Jednání grémia uzavřel prezident sdružení RUDOLFINEA. Poděkoval přítomným za diskusi a pozval je na následující slavnostní předávání nových mistrovských listů.

Předání listu mistru Karlu Burešovi

Slavnostní předání mistrovských listů

V sále zasedli na tribuně vedoucí odboru vzdělávání Hospodářské komory ing. Zdeněk Vršník, ředitel certifikačního orgánu-firmy UNO, s.r.o. Praha Ing. Antonín Bareš a hosté, zástupci ministerstva průmyslu a obchodu a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V sále zaujalo místa jedenáct nových mistrů, dvanáct již dříve jmenovaných mistrů uměleckého řemesla-zkušebních komisařů, supervizor mistrovských zkoušek Českého institutu pro akreditaci pan PhDr. Ludvík Losos, ředitel SOU-umělecko-

řemeslného v Praze Ing. Jan Lipský, zástupkyně Odborového svazu pracovníků kultury Věra Machátová, pozvaní členové sdružení Rudolfinea, rodinní příslušníci nově jmenovaných mistrů a další hosté.

Nejprve promluvil Ing. Zdeněk Vršník, vedoucí odboru vzdělávání, Akademie řemesel a služeb HK ČR. Jako hostitel přivítal ostatní přítomné, zejména prezidenta sdružení Rudolfinea p. Roberta Ritschela, ředitele certifikačního orgánu, firmy UNO, s.r.o. Praha Ing. Antonína Bareše a zástupce obou ministerstev. Poté pochválil občanské sdružení Rudolfinea za jeho činnost i za vzorné uspořádání mistrovských zkoušek, které měly vysokou odbornou úroveň a mohly být příkladem ostatním živnostenským společenstvům. Zdůraznil, že HK ČR chce dosáhnout toho, aby absolventi mistrovských zkoušek Akademie řemesel a služeb byli na úrovni bakalářů na vysokých školách. V podobném duchu promluvil i ředitel certifikačního orgánu Ing. Antonín Bareš. Znovu pochválil přípravu zkoušek sdružením Rudolfinea, vyzdvihl úroveň znalostí nových mistrů i návaznost na tradici uměleckých řemeslníků sdružovat se ve společenstvech a ohlídat kvalitu práce svých členů.

Poté přistoupili pánové Vršník, Bareš a Ritschel k předávání mistrovských listů a certifikátů s platností v EU novým mistrům uměleckého řemesla: truhlářům p. Janu Beranovi, Zdeňku Vinšovi, Karlu Švancarovi, Pavlu Drápálíkovi, Martinu Broučkovi, Jiřímu Mikuláškovvi, kovářům Pavlu Tasovskému, Miroslavu Kučerovi, Karlu Burešovi, Františku Lonskému a

puškaři p. Miroslavu Slaninovi.

Nový mistrovský list opatřený přivěšenou pečetí sdružení s poděkováním za mnohaletou práci v oboru i za výuku nových učňů i mladších kolegů dostalo jedenáct ze čtrnácti zkušebních komisařů, kteří se dostavili na slavnost. Byly to pozlacovačky paní Marie Bruthansová a Sylvie Kroupová, kováři Rudolf Polák a Jaromír Bruthans, vitrážista Jiří Černohorský, truhlář p. František Kratochvíl, řezbář p. Felix Břecka, pasíř a restaurátor zbraní p. Robert Ritschel, zlatník p. Jaroslav Kyncl, kovolijec Karel Mráz a keramik Robert Jelínek. Nepřítomným byl předán mistrovský list dodatečně.

Po skončení slavnostního ceremoniálu vyzval Ing. Vršník přítomné na občerstvení v předsáli, kde byly také instalovány některé práce nových mistrů. Velký den pro Rudolfineu tak skončil neformální diskusí jako přátelské setkání uměleckých řemeslníků.

Eva Plánská a PhDr. Miloslav Vlk

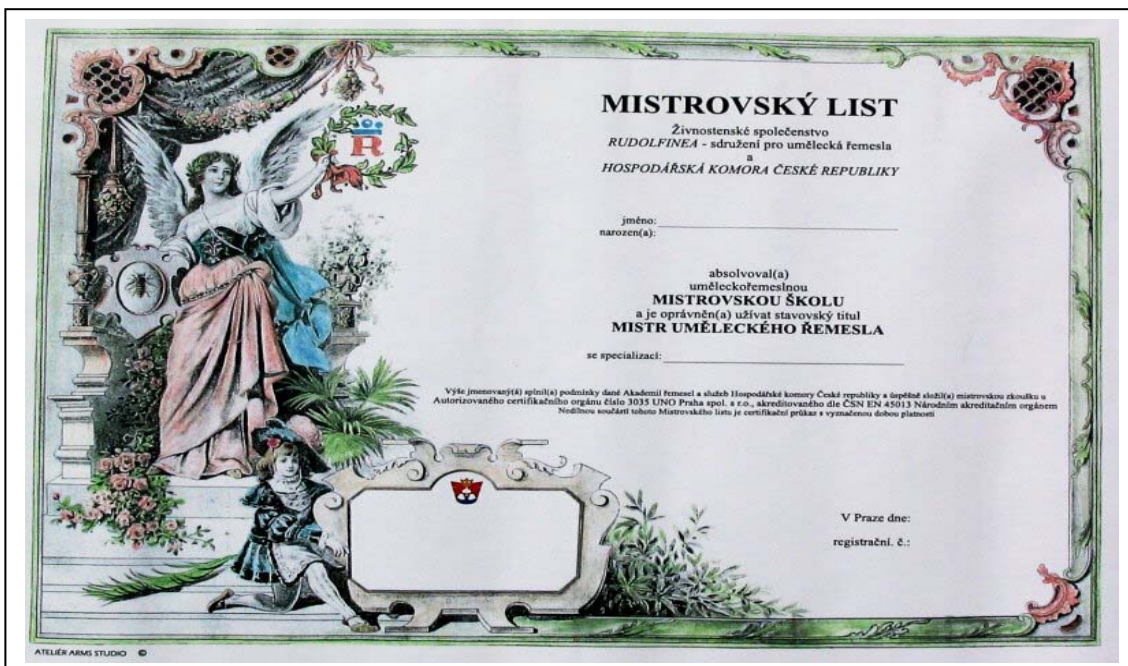

RUDOLFINEA – SIGNUM TEMPORIS

Když se 12. října roku 1576 ujal vlády v zemích habsburské monarchie čtyřiaadvacetiletý Rudolf II., nemohl nikdo tušit, že doba jeho vlády do 11. srpna 1611, již tehdy označovaná jako Rudolfina, bude přeneseně vzpomínána a ctěna v zásadách sdružení pro umělecká řemesla, založeném o čtyři staletí později a zaregistrovaném pod stejným názvem. Éra vlády tohoto největšího sběratele své doby a milovníka umění měla své panovnické signum v podobě písmene R s císařskou korunou, umístěnou nad ním.

Z důvodů etiky a úcty k všemocnému běhu času bylo na schůzi prezidia sdružení pro umělecká řemesla RUDOLFINEA rozhodnuto, že nový symbol pro sdružení musí být proveden v současném grafickém pojetí a zároveň by měl připomínat odkaz doby Rudolfa II. Vytvořit nové, vpravdě „firemní“ logo, které musí splňovat nároky současnosti a zároveň obstát ve výběru při úřední registraci, není jednoduchou záležitostí. Každá dobrá věc je však požehnaná a tak se poněkud tvrdě stylizované R, jinak to při současné firemní konkurenci ostatně ani nešlo, spolu s moderně pojatou panovnickou korunou, stalo novým a řádně zaregistrovaným emblémem uměleckých řemesel v České republice pro dobu vlády od 21. století...Pro slavnostní příležitost se může užít jeho podoba v národních barvách: modré koruny nad červeným monogramem na bílém papíře.

Poté, co se RUDOLFINEA stala právním subjektem, který bude ve spolupráci s Hospodářskou komorou České republiky a SOU uměleckořemeslným v Praze poskytovat a garantovat vzdělání a to vpravdě stavovské a na úrovni skutečných mistrů uměleckého řemesla, vyvstala nutnost vytvořit odpovídající mistrovský list, který by nejen etickým obsahem, ale i grafickou formou důstojně navázal na tradice. Zatímco obecná řemesla měla své dávné a známé symboly, jež byly ve svém užívání respektovány, nebylo tomu tak v případě uměleckých řemesel, která vlastně jednotný a společný symbol nikdy neměla. Napadlo mě proto, že je třeba najít společný emblém

a vyzdvihnout jedinečnost uměleckých řemesel rudolfské doby.

Doba vlády Rudolfa II. proměnila Prahu v rezidenční město, které bez nadsázky diktovalo nový styl tehdejšímu světu. Zálubu panovníka v umění spojenou se štědrá podporou umělců můžeme směle označit za „příchod (nového) umění do Čech“. Bylo však vždy vyjadřováno alegorií. Vzpomeňme v této souvislosti alespoň obrazy Bartolomea Sprangera „Alegorie na vládu Rudolfa II.“ nebo „Alegorii Moudrosti“. V těchto i jiných dílech múza či vznášející se génius žehná vznikajícímu dílu nebo bohubilé činnosti vavřínovým věncem, což se udrželo až do druhé poloviny 19. století. Jistě budete znát slavnostní oponu Národního divadla od Vojtěcha Hynaise, kde letící alegorická postava s vavřínovým věncem žehná stavbě, kterou si budoval „národ sobě“. Cítil jsem, že mým úkolem bude nějakým způsobem ztvárnit alegorii uměleckých řemesel. Jak už to bývá, uprostřed rozdělané práce pomohla náhoda. Objevil jsem starou litografii z Vídeňské akademie. Původní list byl okopírován, zbaven textů a po nové montáži ve formátu A3 byl kolorován v národních barvách z důvodů nového použití tak, aby odpovídal barvám, loga sdružení RUDOLFINEA a Hospodářské komory ČR.

Nalezený původní výuční list byl používán v Rakousku až do třicátých let 20. století pro uměleckořemeslné obory. Svým obsahem je vhodný i pro náš mistrovský list. Otevřeným vavřínovým věncem, do něhož byl vkomponován symbol sdružení RUDOLFINEA, vzdává hold novému mistru múza, která má na štítě jako atribut včelku, symbol píle, a po své pravici vyobrazenou část stavby jako symbol architektury, která sjednocovala i další umělecké obory včetně uměleckých řemesel. U nohou múzy sedí chlapec v renesančním oděvu, upozorňující gestem na rolverkovou kartuši, ve které je v horní části umístěno barevné logo Hospodářské komory. V ní bude zapsáno číslo certifikátu a podpisy. Na pravé straně bude vepsáno jméno nového mistra s příslušným oborem jeho specializace. Motivy orámování ve stylu rokoka napovídají, že vybraný list pocházel ještě z předminulého století. Jako autor věřím, že obě grafické práce budou evokovat význam pojmu RUDOLFINEA a důstojně reprezentovat činnost našeho sdružení pro umělecká řemesla.

Miroslav Slanina, mistr uměleckého řemesla

KAM KRÁČÍ UMĚLECKÉ ŘEMESLO V EVROPĚ?

V letošním únorovém čísle listu Hospodářské komory ČR „Podnikatelské lobby“ byl (na str. 25) uveřejněn článek pod názvem „Na světě největší řemeslnický veletrh“. Bylo v něm upozornění, že v oblasti „Lifestyle“ nabízí mnichovský mezinárodní veletrh umělecká řemesla a design. Také propagační materiály k veletrhu připomínaly, že haly na konci výstaviště s čísly A1 a A2 budou věnovány uměleckému řemeslu. Pověstná Exempla, na nichž jsme se v roce 1971 evropsky proslavili restaurováním v oblasti uměleckých řemesel, měla být letos věnována tématu Umělecké řemeslo a sport. Pod dojmem této nabídky a pověsti, kterým se veletrh u nás těšil, jsme se na schůzi prezidia rozhodli uspořádat dne 5. března odborný zájezd pro členy našeho sdružení i další profesionály z oboru uměleckých řemesel. Jestliže mnohé z nás velkorysost výstavních prostor s řadou hal spojených koridory s pojízdny chodníky přinejmenším překvapila, pak to, za čím jsme vlastně přijeli, v nás vyvolalo znatelné zklamání. Nad celým veletrhem, byť profesionálně připraveným, neúprosně kralovala komerce. Napodobeniny, kýče, suvenýry až brak bohužel převažovaly. V tomto směru nezaostávaly vystavovatelé z dalekého zámoří nikterak za domácími firmami. S problematickou úrovní však přicházely také firmy z České republiky a Slovenska. Mezi jiným proto vynikaly tradiční obory jako batikované textilie, dřevěné mechanické hračky, malované smaltové nádoby i poctivost některých oborů lidové umělecké výroby, která nás i v minulosti reprezentovala v cizině. I tady se však někdy podbízel většině domácích návštěvníků a snažili se vyhovět bavorskému vkusu. Ten si tradičně líbil v selských jizbách, tradičním nábytku, jemuž nechyběla řemeslná zručnost, se kterou však někdy nepříznivě kontrastovalo finální provedení povrchu. Snaha vyhovět „učesanému“ životnímu prostředí bytu a zahrady však nahrává touze místního zákazníka po absolutně „dokonalém“ předmětu. Takový je však nejlépe vyrobit podle počítačového programu. Místo chlapíka u kovářiny v umouněné zástěře prováděl „černé řemeslo“ zcela proměněný kovář v bílé košili s kravatou a dobře padnoucím obleku. A hle, ze stroje vypadávaly po chvíli stejné šišky do nástavce plotu jedna jako druhá....

Snad nemá smysl pokračovat. Můžete namítnout, že přichází doba, kdy jsou překonány obtíže se získáváním materiálu a těžkou dřinou přípravné práce. Kam se však podělo vlastní a navíc umělecké řemeslo? Tvarově přesné součásti ztrácejí ducha, rukopis, dotek lidské ruky. Vzniká imitace skutečného uměleckého řemesla. Nebezpečí, které se již několikrát přiblížilo, je nyní nadosah. Nezabije komerce řemeslnou tradici, stavovskou čest a vlastní erudici? Najde spojovaná Evropa dost síly nepodlehnout laciným náhražkám? Slyšíte ještě, kde jste umělečtí řemeslníci?

Miloslav Vlček

PRAŽSKÝ KABINET ŠPERKU

V roce 2003 byla Praha obohacena o dva výstavní prostory, určené pro prezentaci uměleckých předmětů z oblasti šperkařství a zlatnictví, otevřené v nově zrekonstruovaném areálu Hergetovy cihelny na Kampě. První objekt je věnován dlouhodobé výstavě nazvané „Pražský kabinet šperku“, ve druhém jsou pořádány výstavy krátkodobé, mapující současnou tvorbu na tomto poli.

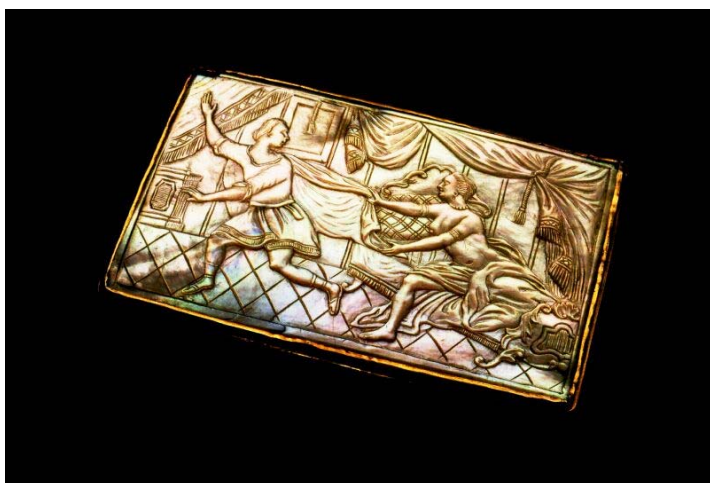
„Pražský kabinet šperku“, realizovaný ve spolupráci Muchova muzea s.r.o. a

Uměleckoprůmyslového musea v Praze (dále jen UPM), představuje výběr šperků a jiných drobných luxusních předmětů ze sbírek UPM. Plánovaná doba trvání expozice je pět let s možností prodloužení.

Pro základní rozvržení kabinetu jsme zvolili hledisko chronologické. Pokusili jsme se zde nastínit vývoj šperkařství od 16. století do pokročilého století dvacátého. Míra zastoupení různých historických období koresponduje s podobou sbírky UPM. Starší epochy jsou proto reprezentovány nepočetnými ukázkami, zatímco těžiště výstavy leží v 19. století a v 60.- 70. letech 20. století.

Expozici jsme rozdělili do dvou částí. První, kterou naleznete v přízemí objektu, zahrnuje šperky historických období až po díla 30. let 20. století. Nejlépe jsou zastoupeny práce střeoevropských šperkařů. Výstava je doplněna o díla francouzská, italská či ruská a v jediném případě o klenot severoamerické proveniencí. Jména zlatníků, brusičů kamenů a dalších tvůrců, stejně jako jména nositelek či nositelů vystavených šperků, zůstávají až na vzácné výjimky neznámá. Prostředí, v němž byly šperky nošeny, dokreslují dobová zrcadla a večerní róby. Způsob uložení šperků pak připomenou historické šperkovnice.

Doza (s výjevem Putifarovy ženy s Josefem)
střední Evropa, 2. pol. 18. stol. mosaz, perleť,
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, inv.č. 65344

Druhá část expozice, instalovaná v patře, představuje český a slovenský autorský šperk 2. poloviny 20. století. Výstavní prostor je zde poněkud stísněný a proto i výběr tvůrců zůstal neúplný. Z tohoto důvodu plánujeme jeho průběžné obměňování.

V první části expozice se uplatňují samostatné šperky, šperkové soupravy, hodinky, drobné dózičky, pečetidla a další předměty, zhotovené z luxusních materiálů za pomoci zlatnických, klenotnických, kamenářských a dalších technik. Návštěvník tak může obdivovat závěsné i kapesní hodinky zdobené

rytím a cizelováním, hodinkové pláště oživené pohyblivými reliéfy provedenými ze zlata čtyř barev, či pláště s figurálními výjevy realizovanými v emailu. Vedle šperků vystavené dózičky (např. tabatěrky) či plakety nabízejí srovnání práce s minerály (např. jadeitem) i organickými materiály (např. perleť, slonovinou) na typologicky tak odlišných objektech. Tyto exponáty také dokumentují oblibu v užívání skleněných imitací drahých kamenů, společnou výrobě šperků, dóz i jiných dekorativních předmětů.

Co se týče vlastních šperků, prezentujeme díla vytvořená na základě individuální zakázky za užití tradičních zlatnických technik (tepání, prolamování, rytí, cizelování, filigránu apod.) i kusy vyráběné pro obchod, na jejichž vzniku se podílela výroba téměř tovární (lisování dutých prvků).

Neméně než výše naznačené techniky nám i typy vystavených šperků připomínají dobovou módu. Tu empirickou zpřítomňují dlouhé, často zdvojené nákrční řetězy, kruhové náušnice zvané kreole či rozměrné hřebeny do účesu. Vkus období biedermeieru i druhého rokoka zastupují mj. náhrdelníky, tvořené řetízkem a závěsem. Ve vitrínách věnovaných secesi mají své místo široké nákrčníky i spony stejně tak širokých pásků. Při procházení výstavou se před divákem opakovaně vynořují motivy, které v různých svých podobách procházejí snad celými dějinami šperkařství – stočení hadi, spirály, stylizované listy a květy...

Zvláštní pozornost je v expozici věnována fenoménu českého prostředí, tzv. granátovému zboží, tedy šperkům, na jejichž efektu se rozhodující měrou podílejí české granáty a dále pak dobově příznačným šperkům litinovým a vlasovým.

První část expozice korunují klenoty, instalované ve vitrínách, zapuštěných do stěn výstavního sálu. Jsou to šperky zdobené diamantovými brilianty, případně smaragdovými muglemi atd., díky kterým před diváky téměř ožívají elegantní dámy ozdobené ve stylu Art Deco.

PhDr. Petra Matějovičová, kurátorka sbírky šperků UPM